

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра статистики та математичних методів в економіці

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістр
зі спеціальності 051 «Економіка»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Статистика бізнесу»
на тему: **«Статистичне дослідження ринку праці в Україні»**

Виконавець:

студент факультету економіки та управління
підприємництвом
Еюбов Р. Е.

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент
Вітковська К.В.

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах ринкової економіки система соціально-економічних відносин має відповідати сучасним вимогам соціального розвитку та економічного зростання, тобто повинна забезпечувати ефективне функціонування ринку праці. Саме тому, вдосконалення методологічних та методичних підходів оцінки діяльності національного та регіональних ринків праці потребує комплексного використання статистичних методів у вирішенні завдань управління.

Метою дослідження є удосконалення теоретико-методологічних та методичних засад статистичного оцінювання ринку праці України

Завдання дослідження:

- дослідити теоретико - методологічні аспекти поняття «ринок праці» та виявити його характерні особливості;
- охарактеризувати основні види та форми ринку праці;
- узагальнити методичні положення статистичного оцінювання ринку праці;
- провести аналіз динаміки та структури основних складових ринку праці в Україні;
- виявити регіональні особливості зайнятості та безробіття населення України;
- здійснити кореляційно – регресійний аналіз впливу факторів на рівень безробіття;
- запропонувати за результатами проведеного статистичного дослідження комплекс заходів, спрямованих на покращення ситуації на ринку праці, як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях.

Об'єктом дослідження є масові процеси, що формують сучасний ринок праці.

Предметом дослідження є методологічні засади статистичного оцінювання та характеристики функціонування ринку праці.

Методи дослідження: зведення та групування статистичних даних, розрахунок узагальнюючих показників, середніх величин та аналізу варіації і динаміки, графічні методи, кореляційно – регресійний аналіз. Для обробки й аналізу інформації були використані комп'ютерні програми Microsoft Excel та Microsoft Word.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою проведеного дослідження виступили нормативно-законодавчі акти України, дані офіційних статистичних збірників, наукові публікації вітчизняних і закордонних вчених, електронні ресурси офіційних сайтів Державної служби статистики та державних установ, результати спостережень, опитувань і обстежень та інших методів збирання первинних даних про стан зайнятості та безробіття в Україні.

Проблеми функціонування ринку праці було висвітлено у роботах науковців різних економічних шкіл: В. Петті, А. Сміта, Д. Рікардо, Дж. Міля, А. Маршалла, А. Пігу, К. Маркса, так і сучасних учених: С.І. Бандура, Д.П. Богині, В.С. Буланова, В.С. Васильченка, О.А. Грішнової, Т.А. Заяць, С.А. Карташова, А.М. Колота, О.О. Котляра, Ю.М. Краснова, Е.М. Лібанової, В.В. Онікієнка, В.П. Онищенко, В.М. Петюха.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (35 найменувань) та 4-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 70 сторінки. Робота містить 10 таблиць, 12 рисунки.

1. **Публікації.** За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра підготовлено публікацію. Еюбов Р.Е. Статистична оцінка впливу факторів на рівень безробіття населення [Текст] / Р.Е. Еюбов, К.В. Вітковська / Статистика – інструмент соціально – економічних досліджень : збірник наукових праць. Випуск 8. – Одеса. – ОНЕУ. – 2022. – С. 70-75

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретико-методологічні основи дослідження ринку праці»* розглянуто поняття та особливості ринку праці, види і функції, система показників статистики ринку праці.

У другому розділі *«Статистичний аналіз ринку праці в Україні»* здійснено аналіз динаміки і структури населення на ринку праці 2014-2021 роки, розглянуто ринок праці на регіональному рівні.

У третьому розділі *«Моделювання основних показників функціонування ринку праці»* виявлено основні фактори, що впливають на рівень безробіття, надані рекомендації щодо поліпшення існуючої ситуації на ринку праці України.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. За аналізований період, а саме за 2015 - 2021 рр. чисельність економічно-активного населення у віці 15–70 років зменшилась на 16,4%, у працездатному віці – на 10,7 %.

2. Динаміка кількості зайнятого населення в Україні характеризується тенденцією до зменшення. Так у 2021 році порівняно з 2014 роком, кількість зайнятого населення зменшилася на 2,5 млн. осіб або на майже на 14%, тобто в середньому щорічно вона зменшувалася більше ніж на 2%.

3. На показники зайнятості суттєво впливають такі чинники, як: стать, міські поселення чи сільська місцевість, вік, професія та рівень освіти. На деякі з цих чинників (стать, вік, місце проживання) вплинути не можна. Тому політика державного регулювання ринку праці повинна в цих випадках бути різною для різних груп населення.

Так, рівень зайнятості чоловіків вищий, ніж у жінок у всіх вікових групах. Гендерний розрив у рівні зайнятості склав 14,2% у 2021 р. Найвищим гендерний розрив був у віковій групі 25-29 років і становив 22,1%, далі розрив склав 16,5% у віковій групі 30-34 роки. Найнижчим він був у віковій групі 71 рік і старше.

4. Як свідчать дані Державної служби статистики України, ситуація, яка спостерігається на ринку праці є вкрай напруженою, ще одним підтвердженням

цього є динаміка кількості безробітних, яка показує, що до 2019 року вона постійно зменшувалась, а потім спостерігається стрімке її підвищення. Отже, чіткої сформованої тенденції зміни чисельності безробітних в Україні не спостерігається.

5. У 2021 році в Україні основними причинами безробіття були: звільнення за власним бажанням (40,0 % загальної кількості безробітних), а також вивільнення з економічних причин та сезонний характер роботи (21,0 % та 10,0 % безробітних відповідно). Рідше за все безробітними ставали через демобілізацію з військової строкової служби (1,0 % безробітних).

6. Розглянувши рівень зайнятості у 2021 році в регіональному розрізі потрібно сказати, що у чотирьох областях – Донецькій, Волинській, Тернопільській та Кіровоградській – рівень зайнятості є найменшим – 42,0% та 46% відповідно. В 10 регіонах рівень зайнятості становить від 48,2 до 50,3%, це: Черкаській, Вінницькій, Закарпатській, Сумській, Івано – Франківській, Запорізькій, Львівській, Миколаївській, Херсонській та Одеській областях. Найбільший рівень зайнятості спостерігається у Київській (50,7%), Рівненській (50,7%), Дніпропетровській (50,9%), Чернівецькій (51,3%) та Харківській (52,4%) областях, що становить майже 21% у загальній кількості регіонів.

7. Проведений аналіз рівня безробіття у регіональному розрізі показав, що у чотирьох регіонах рівень безробіття найменший – від 6,7 до 8,6%, що складає 16,7% в загальній кількості регіонів. До цих регіонів відносяться - Харківська, Київська, Одеська та Львівська. У чотирнадцяти регіонах рівень безробіття становить від 8,6 до 12,3%. Найвищий рівень безробіття спостерігається у Донецькій (15,4%) та Луганській (16%) областях, що становить 8,2% у загальній кількості регіонів.

Низький рівень безробіття, здебільшого, тяжіє до таких великих міст як Одеса, Київ, Львів та Харків, південних та східних регіонів з відносно диверсифікованою економікою та гарними можливостями для економічного розвитку підприємництва. На відміну від них, найбільше потерпають від безробіття сільські та багатогалузеві регіони з малим потенціалом для швидкої реструктуризації та нерозвинутою інфраструктурою, що зосереджені, в основному, в північній та західній частині країни. У Донецькій і Луганській областях рівень безробіття є найвищим, що обумовлено важкими соціально-економічними умовами життя та праці під час проведення державою антитерористичної операції.

8. Для визначення основних факторів, що впливають на рівень зайнятості, по регіонах України була побудована багатофакторна регресійна модель, до якої увійшли - рівень інфляції (x_1), середньомісячна заробітна плата (x_2) і валовий регіональний продукт на душу населення (x_3).

Основним чинником, який впливає на рівень безробіття, є інфляція. Згідно з рівнянням, при зростанні інфляції на 1 в.п. рівень безробіття зменшується на 0,207 в.п. Згідно з отриманою моделлю, підвищення заробітної плати працівників на 1 грн. призведе до зменшення рівня безробіття в середньому на 0,186 в.п. Відповідно до отриманого рівняння, збільшення ВРП на 1 грн. приведе до зменшення рівня безробіття на 0,205 в.п.

9. Необхідно відмітити, що будь-яка міра спрямована на скорочення рівня безробіття в одному регіоні, буде впливати і на інші регіони, причому чим ближче

розташований регіон, тим більше він схильний до впливу. Тому для вирішення проблем безробіття слід підходити комплексно, а саме стимулювати кооперацію регіонів, здійснювати заходи регулятивної політики, впливаючи на групи регіонів і враховуючи вплив заходів, що застосовуються у конкретних регіонах, на інші ринки праці.

10. Таким чином, слід зауважити, що збільшення рівня зайнятості та зменшення рівня безробіття має стати центральним питанням повоєнної відбудови, реінтеграції та процесів повернення до умов миру. Політичний діалог має охоплювати як поточні, так і довгострокові потреби ринку праці, в той же час необхідна інтегрована програма, спрямована на забезпечення прожиткового мінімуму, мінімальної заробітної плати, підтримку соціального забезпечення тощо.

АНОТАЦІЯ

Еюбов Р.Е. «Статистичне дослідження ринку праці в Україні»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 051 «Економіка» за магістерською програмою професійного спрямування «Статистика бізнесу».

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2022.

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – масові процеси, що формують сучасний ринок праці.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти ринку праці, види і функції, система показників статистики ринку праці. Здійснено статистичний аналіз динаміки та структури зайнятого та безробітного населення; виявлено основні тенденції розвитку чисельності населення на ринку праці; побудована регресійна модель впливу факторів на рівень безробіття населення України. Запропоновано комплекс заходів міграційної політики, щодо зниження рівня безробіття та підвищення зайнятості населення, як на загальнодержавному так і регіональному рівнях.

Ключові слова: ринок праці, економічно-активне населення, зайняті, безробітні

ANNOTATION

Eiubov R. «Statistical analysis of the labor market in Ukraine»

Thesis for Master degree in specialty 051 «Economy» under the master's program «Business statistics».

Odessa National Economics University. – Odessa, 2022.

Thesis consists of three chapters. Object of study is mass processes that shape the modern labor market.

Thesis deals with theoretical aspects of the labor market, presents its types and functions, system of labor market statistics indicators. The statistical analysis of the dynamics and structure of the employed and unemployed population is carried out; the main tendencies of the number of employed and unemployed population are revealed; a regressive model of the influence of factors on the employment and unemployment rate of Ukrainian population is constructed. The forecast of the number of economically active population is made and its impact on the employment and unemployment rate in the future is shown. Ways to reduce the unemployment are proposed.

Keywords: labor market, economically active population, employed, unemployed